

Waterverbinding: In vertrouwen kan veel.

Akkoord 2023 – 2027 HDSR

dd. 9 juni 2023 voor algemeen bestuur dd. 20 juni 2023

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Waterschap en de inhoud	4
Waterveiligheid	4
Crisisbeheersing	4
Water en bodem sturend	4
Klimaatadaptatie en watersysteembeheer	4
Zuiver	5
Duurzaamheid en circulariteit	6
Waterkwaliteit.....	7
Biodiversiteit en ecologie	8
Dierenwelzijn.....	8
Waterschap en de gebieden.....	10
West	10
Oost	10
Stedelijk	11
Waterschap en de maatschappij.....	13
Sociaal waterschap	13
Bestuurlijke vernieuwing.....	13
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.....	13
Asset management.....	13
Grondbeleid.....	14
Digitale transformatie	14
Waterschap en de financiën.....	15
Belastingen	15
Reserves	15
Afkortingenlijst	17

Inleiding

Wij zijn trots op ons waterschap! Elke dag werken onze medewerkers aan schoon, voldoende en veilig water, maatschappelijke opgaven en mooie natuur. Ons bestuur is ambitieus met realiteitszin en bevordert actief de samenwerking met inwoners, (agrarisch) ondernemers, natuurbeheerders en organisaties. We zijn voortdurend in gesprek met medeoverheden om gezamenlijke doelen te bespreken en te bekijken waar die aan elkaar te knopen zijn. Daarbij zorgen we ervoor dat duidelijk is hoe besluiten van het algemeen en dagelijks bestuur tot stand zijn gekomen. We zijn open, sociaal en transparant.

De basis voor ons beleid de komende jaren zijn de beleidsplannen die door het Algemeen Bestuur zijn vastgesteld, zoals het Waterbeheerprogramma, de Zuiveringsvisie en de visie Duurzaamheid. De komende bestuursperiode zetten wij deze visies in concrete daden om. Wij erkennen dat in een breed Dagelijks Bestuur er zaken zijn die voor fracties in het Algemeen Bestuur op principiële bezwaren kunnen stuiten. Wij geven elkaar ruimte.

Veilig water, schoon en voldoende water en veilige dijken betekent dat wij oog hebben voor alles wat leeft in en rond het water. Daarom zoeken we steeds naar oplossingen met respect voor mensen, dieren en alles wat groeit en bloeit. Biodiversiteit, circulariteit, recreatie en dierenwelzijn vinden wij van groot belang en krijgen een vaste plek in onze afwegingen.

Wij zien belangrijke samenwerkingspartners in de agrariërs in ons gebied. Zij staan voor grote uitdagingen, die voor een deel overeenkomen met de uitdagingen die het waterschap heeft. Daarover zijn we graag in gesprek, want met elkaar kunnen we veel bereiken. Bovendien zijn agrariërs onze ogen en oren in ons gebied en zien zij vaak sneller dan wij waar we in actie moeten komen. Ook in de samenwerking met inwoners zien wij kansen. Deze kansen willen wij benutten. Want als je dingen samen oppakt wordt 1+1 vaak 3.

Het waterschap krijgt een steeds dringendere rol in de grote opgaven op het gebied van klimaat en duurzaamheid. Samen met inwoners en medeoverheden zoeken wij naar de plekken waar wij die rol nadrukkelijker kunnen oppakken en waar juist anderen meer aan zet zijn. Daarbij werken we stroomopwaarts. Waterbewustzijn zien wij als basisvoorwaarde bij het kunnen voldoen aan de maatschappelijke opgaven. Waar mogelijk zullen wij ons werk verknopen met het stimuleren van het waterbewustzijn van mensen en bedrijven.

De organisatie is professioneel en ambitieus. Tegelijkertijd realiseren we ons dat niet alles maakbaar is en dat niet alles tegelijk en overal kan. Nieuwe ambities betekenen soms dat scherpe keuzes gemaakt moeten worden en duidelijke prioriteiten moeten worden benoemd. Daar lopen wij niet voor weg.

Dit doen we natuurlijk niet nu voor het eerst. We bouwen voort op de rijke historie van het waterschap en het werk dat in de vorige bestuursperiodes is verricht. We zijn trots op de keuzes die we al maakten en in dit coalitieakkoord bouwen we daar op voort en leggen we accenten en waar nodig intensiveringen.

Hoe wij dat gaan doen? Daar hebben we concrete ideeën voor die in dit akkoord zijn opgenomen. Maar boven alles doen we het samen. Als Algemeen en Dagelijks Bestuur, maar ook als organisatie werken we samen met medeoverheden, inwoners, ondernemers en organisaties uit ons werkgebied.

Waterschap en de inhoud

Waterveiligheid

Langs ons beheergebied, dat deel uitmaakt van het stroomgebied van de Rijn, stroomt de Nederrijn/Lek. Waterveiligheid betekent voor ons waterschap vooral een goede bescherming tegen overstromingen vanuit deze rivier. Daarnaast hebben we een boezemsysteem met meer dan 300 kilometer keringen. De komende jaren werken we aan dijkversterking op basis van de huidige normen, maar kijken we ook vooruit naar de langere termijn.

- Wij hebben als doel dat in 2027 de eerste 3 projecten van de Sterke Lekdijk gereed zijn en de andere 3 projecten in uitvoering. Wij zetten de komende jaren voldoende in gang zodat onze 55 kilometer primaire waterkering tussen 2030 en 2040 voldoet aan de omgevingswaarde (norm ondergrens overstromingskans).
- Voor de nog langere termijn (na 2050) maken we de komende jaren een gezamenlijk beeld van de beleidsontwikkeling voor waterveiligheid en het (hoofd)watersysteem.
- Bij het herstel van dijken is ruimtelijke kwaliteit en biodiversiteit een belangrijk nevendoeel. We nodigen omgevingspartijen actief uit om zo veel mogelijk meekoppelkansen te realiseren en extra kwaliteit te creëren.

Crisisbeheersing

Mocht er toch een overstroming of andere crisis plaatsvinden, dan vinden we het belangrijk dat het waterschap goed voorbereid is door een stabiele crisispartner te zijn met opgeleide, getrainde en geoefende professionals. We bereiden ons zo goed mogelijk voor op nieuwe ontwikkelingen zoals extreem weer en cybercrises. We ondersteunen de veiligheidsregio's bij het voorbereiden van medeoverheden en inwoners op crisis.

Water en bodem sturend

Water en bodem zijn het sturend principe in ruimtelijke afwegingen. Dat vraagt een integrale blik, die verder kijkt dan het directe plangebied en ook meer rekening houdt met de lange termijn. Wij zien het als de taak van het waterschap om gemeenten, provincies en het Rijk hier aan te houden en een actieve rol te spelen bij omgevingsvisies en gebiedsplannen.

- Als HDSR zitten we vanaf het begin van ruimtelijke ontwikkelingen aan tafel om de waterbelangen in te brengen en de consequenties inzichtelijk te maken voor waterveiligheid, waterbeschikbaarheid, waterkwaliteit en klimaatbestendigheid. We stellen de organisatie in staat om dat goed te doen.
- We creëren ruimte voor water en biodiversiteit.
- Wij zorgen samen met anderen voor infiltratie en vasthouden van grond- en regenwater en ruimte om water te kunnen bergen.
- Wij willen voorkomen dat beheerkosten van een complex watersysteem en overstromingsrisico's worden afgewenteld op toekomstige generaties. Daarom zijn we tegen het bouwen in overstromingsgevoelige gebieden, tenzij klimaat- en bodemdalingsbestendig.
- Wij gaan in overleg met Vitens om samen met hen een campagne te voeren om drinkwaterverbruik te verminderen en waterbewustzijn te bevorderen
- Wij zijn tegen bouwen in buitendijkse gebieden.

Klimaatadaptatie en watersysteembeheer

Klimaatverandering en toenemend watergebruik zetten het watersysteem onder druk. Water vasthouden, bergen, zuinig gebruiken en zo nodig afvoeren is het uitgangspunt voor het hele beheergebied.

- Onze waterbergingsopgave combineren we met het herstel van de biodiversiteit in en rondom het water en het verbreden van het economisch draagvlak van de landbouw. Daarbij houden we rekening met aanwezige flora en fauna.
- Wij verkennen onze opgave en inzet in (kwalitatief en kwantitatief) grondwaterbeheer.
- In het kader van de uitwerking van de nieuwe grondwatervisie van de Unie van Waterschappen namens alle waterschappen werken we aan vergroting van onze kennis over het grondwater.
- We willen snel meer duidelijkheid hebben over (verdeling van) verantwoordelijkheden en inzicht krijgen in de omvang van alle onttrekkingen, ook voor beregening.
- Daar waar nodig stimuleren we transitie naar waterextensieve bedrijfsvoering.
- Om de gevolgen van klimaatverandering op te kunnen vangen en de maatschappelijke kosten beheersbaar te houden streven we naar robuuste eenheden in ons watersysteembeheer. Dat houdt bijvoorbeeld in grotere peilgebieden en ontvlechting van het watersysteem.
- We verkennen de mogelijkheden en benutten kansen voor het (laten) inrichten van landschapsgronden voor het creëren van robuustere eenheden in ons watersysteem.
- We voorkomen zo veel als mogelijk afwenteling van wateroverlast en watertekorten in tijd en ruimte. We creëren waterbuffers en stimuleren sponswerking in nieuw en bestaand stedelijk gebied.
- Regionaal en landelijk gaan we het gesprek aan over de (boven)regionale waterverdeling bij een veranderend klimaat.
- Om goed voorbereid te zijn op droogte en watertekorten werken we een verdringingsreeks uit voor ons beheergebied als gebiedsgerichte uitwerking van de landelijke verdringingsreeks.
- We maken afspraken met de natuurbeheerders, de vertegenwoordigers van de verschillende sectoren in de landbouw en de beheerders van het stedelijk gebied over de mate van beschikbaarheid van voldoende schoon water op het juiste moment. Daartoe zetten we onze eigen mogelijkheden in en verwachten we van alle belanghebbenden inzet. Waar mogelijk geven we deze afspraken het karakter van een convenant.
- Fruitteelt is een karakteristieke economische activiteit in het Kromme Rijngebied. We ervaren een goede samenwerking met de fruitteelt op de momenten dat de watervraag het grootst is, tijdens de nachtvorstschadebestrijding en de hittebestrijding. In een convenant maakten we goede afspraken met de fruittelers over het terugdringen van gewasbeschermingsmiddelen voor een goede waterkwaliteit.
- In gebiedsprocessen verkennen we mogelijkheden om (de uitvoering van) lokale waterbeheertaken bij partijen in het gebied te beleggen.
- De nota peilbeheer gaan we in 2024 evalueren, daarbij betrekken we de laatste ontwikkelingen (ook klimaat) en nieuwe regelgeving, zoals de brief water en bodem sturend, het nationaal programma landelijk gebied en het landbouwakkoord. Als uit deze evaluatie volgt dat aanpassing van de nota peilbeheer wenselijk is dan passen we deze aan.
- De wegingsfactoren bij peilbesluiten maken we beter inzichtelijk (CO₂, biodiversiteit, bodemdaling).
- Agrariërs die bijdragen aan waterdoelen en biodiversiteit dienen gesteund en beloond te worden.

Zuiver

De doelstelling is om in 2050 samen met onze ketenpartners de hele waterketen circulair te maken. Dat betekent dat we ons effluent nuttig inzetten voor bedrijven, landbouw, natuur en andere mogelijke toepassingen, dat we energie en grondstoffen uit het afvalwater terugwinnen en dat we onze assets modulair en circulair bouwen. Daarom stelde HDSR begin 2022 de Zuiveringsvisie vast.

Daar houden we onverkort aan vast en pakken in de komende bestuursperiode de handschoen op om onze doelen een forse stap dichterbij te brengen.

- We werken concrete plannen uit voor deze bestuursperiode. We willen waar mogelijk het realiseren van onze ambities versnellen. We gaan door met de nieuwbouw van rwzi Zeist (2027), dit is de eerste forse stap in deze transitieopgave. Hierna volgt rwzi Nieuwegein (2033), waar we al ons zuiveringsslib willen vergisten. Een forse stap richting energieneutraliteit. Daarnaast gaan we door met de aanpak van medicijnresten. Na Houten volgen Woerden, Zeist, Nieuwegein, Leidsche Rijn en Utrecht. Hierdoor zal uit ca. 75% van ons afvalwater de medicijnresten worden verwijderd.
- We stellen aan het begin van de bestuursperiode (2023) een Strategisch Zuiveringsplan vast om de totale opgave tot 2050 in beeld te brengen. Daarin presenteren en programmeren we alle elementen (instandhouding van onze assets, ambitie uit de zuiveringsvisie en externe ontwikkelingen, zoals de aangescherpte lozingsnormen) op een integrale wijze.
- We houden rekening met de nieuwe lozingseisen, die nu door de Europese Unie in de Richtlijn Stedelijk Afvalwater worden opgesteld en in deze bestuursperiode zullen worden vastgesteld.
- We verkennen de mogelijkheden om op onderdelen te versnellen (zoals bij o.a. aquathermie), en als het kan dan zullen we kansen pakken.
- Omdat er nog veel moet worden uitgezocht rondom circulariteit passen we de strategie van lerend implementeren van nieuwe technieken en technologieën toe, zoals we die al toepassen bij onze aanpak om medicijnresten te verwijderen. We rollen deze aanpak met onze partners in de hele waterketen (gemeenten, (drinkwater)bedrijven, kennisinstituten etc.) de komende jaren verder uit.

Duurzaamheid en circulariteit

Duurzaam werken aan waterbeheer is op een verantwoorde manier omgaan met de leefomgeving, met bronnen, met mensen en dieren. Het waterschap wordt zeer direct geconfronteerd met de gevolgen van klimaatverandering. Het waterschap wil doen waar het goed in is en wil meerwaarde leveren in dit grote maatschappelijke vraagstuk door negatieve impact van ons handelen om te zetten in positieve impact.

- Duurzaamheid is een belangrijke voorwaarde bij uit- en aanbestedingen (bv door CO2 beprijzing en doorontwikkeling van de CO2 prestatieladder).
- We houden vast aan de ambitie/noodzaak om de uitvoering Versterking Lekdijk emissieloos te doen.
- We dagen de organisatie uit het werk zo duurzaam mogelijk te doen, concrete verbeteringen voor te stellen en initiatieven te nemen. We willen ruimte bieden aan innovatie voor duurzaamheid.
- De Stichtse Rijnlanden staat middenin de energietransitie. Ons doel is om energieneutraal te zijn in 2030. We zetten onze rol in de energietransitie door en gaan als waterschap assets niet alleen voor de eigen organisatie inzetten, maar ook voor de energietransitie in de hele regio.
- Waar het mogelijk is, plaatsen we zonnepanelen op eigen terrein. We kijken ook naar de mogelijkheid voor windmolens.
- Riolslib krijgt een duurzaam doel, door het maken van biogas en/of het terugwinnen van grondstoffen, zoals cellulose en kaumera.
- Bij materialen die we nodig hebben, volgen we de duurzaamheidsladder.
- We streven met ons werk ernaar de transitie (energietransitie, circulair) te versnellen.
- In 2021 heeft het Algemeen Bestuur de motie “Duurzame voedselkeuzes als uitgangspunt” aangenomen. Het principe van deze motie is simpel: de standaard waarin vegetariërs hun

voedselwensen doorgeven wordt omgedraaid. Maaltijden en catering worden standaard vegetarisch, ook wanneer de catering ingehuurd is. Wil je graag veganistisch of vlees eten, of heb je andere wensen? Dan kan dat bij de voedselwensen worden aangegeven. Dit principe wordt doorgezet in de komende bestuursperiode, waarbij er praktische en werkbare oplossingen gezocht worden voor de vragen die er nu nog liggen.

Waterkwaliteit

In alle wateren in Nederland moet ons water schoon, gezond en levend zijn. Dat is ook de essentie van de Europese Kader Richtlijn Water (KRW) waar Nederland in 2027 aan moet voldoen. Daar houden we stevig aan vast! We gaan daarom onverkort verder met het Waterbeheer Programma Stroomopwaarts en het programma Gezond Water. Daar waar we niet zelf het handelingsperspectief hebben de doelstelling van 2027 te halen, zoeken we actief de samenwerking met onze partners. We staan voor biodiversiteit in onze watergangen en op onze keringen. Bij alles wat we doen streven we naar het verbeteren van de duurzaamheid en de biodiversiteit. Dat geldt eveneens voor onze assets.

- Het behalen van de doelen van de KRW is een resultaatsverplichting. We voeren de geplande maatregelen uit en doen er alles aan om de doelen in 2027 ook te halen.
- We geven prioriteit aan het vernieuwen van zuiveringen die ook vanuit de KRW een reductieopgave van nutriënten en microverontreinigingen hebben. De aanscherping van de normen in de Europese Richtlijn Stedelijk afvalwater betekent dat we de emissies vanuit de rioolwaterzuiveringen nog verder terug moeten brengen.
- We werken in samenwerking met de gemeenten actief en programmatisch aan het afbouwen van vervuiling door riool overstorten, leveren daarbij kennis en financiële steun en ondersteunen deze ontwikkeling met het geleidelijk aanpassen van de keur.
- Invasieve exoten kunnen impact hebben op het bereiken van de doelen van de KRW. We zoeken daarin actief naar oplossingen, zoals een weerbare habitat.
- We willen een versnelling van de verbetering van de waterkwaliteit in het stedelijk water. We willen ten opzichte van de geplande maatregelen versnellen in de uitvoering door samen met gemeenten de komende jaren de stap van planvorming naar uitvoering van deze maatregelen te zetten.
- We willen zoveel mogelijk voorkomen dat vervuiling in het water terecht komt door een bronaanpak. Het doel is om ook in het stedelijk water het kwaliteitsniveau 'levendig' te bereiken. We zoeken daarbij actief de samenwerking met gemeenten. Gemeenten die bij willen dragen in menskracht en middelen krijgen daarbij prioriteit.
- Bij inrichtingsmaatregelen maken we met gemeenten afspraken over het benodigde beheer en onderhoud.
- Op plekken waar het echt niet mogelijk is om met reguliere maatregelen de waterkwaliteit en biodiversiteit te verbeteren, zoeken we naar innovatieve oplossingen.
- Conform de Europese Kaderrichtlijn Water werken wij in al onze watergangen aan verbetering van de chemische en ecologische waterkwaliteit. Wij benutten daarvoor kansen in het Utrecht Programma Landelijk Gebied (UPLG), bijvoorbeeld door de combinatie te maken met de opgave Groenblauwe Dooradering. Wij zien agrariërs hierbij als belangrijke partners.
- Onder invloed van verstedelijking en klimaatverandering neemt de behoefte aan schoon en gezond zwemwater in ons gebied toe. Beleving van water draagt bij aan het waterbewustzijn bij onze inwoners. Met het programma Gezond Water werken we aan een goede waterkwaliteit in ons gehele gebied. Daar waar we zien dat vaak gezwommen wordt werken we samen met provincie, gemeenten en eigenaren aan ecologische en technische maatregelen om de kwaliteit van water te verbeteren. Met gemeenten gaan wij actief het gesprek aan. In onze uitingen geven we informatie over de waterkwaliteit op plekken waar vaak gezwommen wordt.

Biodiversiteit en ecologie

We willen een leefgebied met schoon water, waterplanten en vissen, waarin onder andere de otter zich kan handhaven. In het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) zien we kansen om onze eigen assets, watergangen, dijken en oevers in te zetten als een blauwgroen migratienetwerk.

- We onderzoeken de mogelijkheden om transitiefondsen in te zetten voor de realisatie en het beheer en onderhoud van dit blauwgroene netwerk.
- Voor levendige boerensloten zoeken we, naast het uitvoeren van de reeds geplande maatregelen, ook een versnelling en uitbreiding door o.a. te koppelen met het NPLG. Hier zijn inrichting en ecologisch beheer de maatregelen waar de grootste winst mee te behalen is. Hier verkennen we de mogelijkheden van een verdienmodel voor agrariërs.
- De ambitie is om al onze keringen ecologisch te beheren ter bevordering van de biodiversiteit. We doen dit onder meer door naar samenwerking te zoeken. Met agrariërs en bewoners onderzoeken we binnen welke randvoorwaarden er afspraken te maken zijn over het beheer en onderhoud van watergangen en keringen van het waterschap. Hierin verkennen we de rol van de agrariërs.
- We zoeken daarbij naar het zichtbaar maken van de verbetering van biodiversiteit. Bijvoorbeeld door het inzetten van instrumenten als de 'nectar index'. Monitoring verbeteren we samen met onze partners. We informeren actief over de bereikte resultaten en geven inzicht in wie welke maatregelen kan of moet nemen.
- Samen met de partners in het Deltaplan biodiversiteit werken we aan concrete en meetbare doelstellingen voor ons biodiversiteitsbeleid. Ons huidige (informele) uitvoeringsprogramma werken we uit naar een maatregelenprogramma om die doelstellingen te gaan halen.
- Als het nodig is om ecologische expertise in te huren zoeken we naar objectiviteit. Daartoe maken wij bij inzet afspraken met experts die werken conform een gedragscode en/of gecertificeerd zijn.
- Bij het beheer van dijken wordt erosiebestendigheid zoveel mogelijk gekoppeld aan biodiversiteit.
- Het waterschap werkt zelf zelf aan ruimtelijke kwaliteit: We versterken biodiversiteit, we vergroten de zichtbaarheid van cultureel erfgoed en we maken ruimte voor recreatie.

Dierenwelzijn

Dierenwelzijn is een belangrijk thema. Veel van ons werk raakt dierenwelzijn en wij willen daar bewust mee omgaan. Daarom brengen we het thema onder bij een portefeuillehouder Dierenwelzijn. Ter invulling van deze portefeuille stellen we een Nota Dierenwelzijn op met een uitvoeringsagenda en evaluatiemomenten. Wij zorgen voor een bijpassend budget, zodat de uitwerking handen en voeten kan krijgen. Een aantal onderwerpen pakken we deze periode in elk geval aan:

- We willen het verhuren van jachtrechten zo snel mogelijk afbouwen zodat er op onze terreinen niet meer gejaagd wordt op de vrij bejaagbare wildsoorten.
- We willen anders omgaan met hengelsport in de wateren van HDSR. We vervangen het verhuren van visrechten door het verlenen van toestemming. Op deze manier willen we meer regie krijgen over de hengelsport in ons beheergebied. We koppelen het ogen en oren zijn voor het waterschap aan het verlenen van deze toestemming. We verlenen geen toestemming bij nieuw aangelegde watergangen.
- We doen er alles aan om het gebruik van vislood te ontmoedigen. Een verbod op het gebruik van lood wordt als voorwaarde opgenomen bij het verlenen van een toestemming.

- Er zijn visvrije zones rond alle vispassages, gemalen, stuwen, sluizen en inlaten van HDSR. We handhaven strenger op deze visvrije zones en op stroperij.
- We willen dat het dempen van sloten en watergangen diervriendelijk gebeurt, conform onze zorgplicht. Dit betekent dat altijd de ecologische protocollen gevolgd worden zodat dieren de kans krijgen een veilig onderkomen te vinden.
- Er is aandacht voor dieren in de calamiteitenplannen van HDSR.
- Een Europese verordening handelt over de preventie en beheersing van de verspreiding van invasieve uitheemse diersoorten. Er zijn specifieke landelijke afspraken binnen de Unie van Waterschappen gemaakt over het terugdringen (tot aan de landsgrens) van de populaties van muskus- en beverratten. Wij vinden het belangrijk dat dit met zo min mogelijk dierenleed gebeurt en dragen dat laatste ook actief uit
- Wij onderzoeken de mogelijkheden van preventieve maatregelen om overlast door dieren te voorkomen. Als deze dieren de waterveiligheid en -kwaliteit bedreigen, dan zoeken we naar diervriendelijke methoden om overlast tegen te gaan, zoals aanpassingen in de inrichting van onze assets opdat de dieren zich daar niet gaan vestigen. Waar mogelijk starten wij pilots om de effectiviteit van deze maatregelen te onderzoeken.
- Als wij over moeten gaan tot het vangen van dieren, dan zoeken wij daarvoor naar de meest diervriendelijke methoden. Er wordt bijvoorbeeld onderzocht of de verdrinkingsvallen kunnen worden vervangen door vangmethoden die met minder dierenleed gepaard gaan.
- Met betrekking tot de rivierkreeft willen wij onze ecologische kennis vergroten. Wij willen in aanvulling op lopende initiatieven daarom een pilot starten, waarin onderzocht wordt of, en zo ja hoe, ecologisch evenwicht bereikt kan worden. De kreeft wordt hierbij niet weggevangen, maar het betreffende gebied wordt bijvoorbeeld onaantrekkelijk gemaakt voor de kreeft en/of aantrekkelijk voor natuurlijke vijanden.
- Met betrekking tot de bever willen wij onze kennis vergroten en een pilot starten waarbij het effect van preventieve maatregelen wordt onderzocht. Te denken valt hierbij aan beschermingsmaatregelen voor dijken en het aantrekkelijk maken van alternatieve leefgebieden voor bevers.

Waterschap en de gebieden

We werken stroomopwaarts. Dat betekent dat we vanaf het begin van ruimtelijke ontwikkelingen aan tafel zitten om de waterbelangen in te brengen en de consequenties inzichtelijk te maken voor waterveiligheid, waterbeschikbaarheid, waterkwaliteit en klimaatbestendigheid.

- Wij werken met medeoverheden en gebiedspartners samen aan een toekomstbestendig Nederland.
- Wij brengen in gebiedsprocessen (o.a. in het kader van het NPLG) onze opgaven, middelen en kennis actief in zonder verantwoordelijkheden van anderen over te nemen.
- In (deel)gebieden waar onze opgaven omvangrijk en urgent zijn, er kansen liggen om (versneld) tot realisatie van onze doelen te komen met een integrale gebiedsaanpak, er draagvlak is en (co)financiering van partners, nemen wij een (proces)trekkende rol op ons, in planvorming en/of uitvoering.
- Bij de uitwerking van gebiedsgerichte plannen en maatregelen streven wij naar een evenwichtige balans tussen de wens tot realisatie van maatschappelijke doelen (o.a. klimaat en biodiversiteit) en uitvoerbaarheid, draagkracht en handelingsperspectief. Wij doen dit voor en met stakeholders in het gebied.
- We verkennen de mogelijkheden om de bestuurlijke instrumenten van het waterschap in te zetten om vanuit het perspectief van water en bodem sturend ongewenste kapitaalintensieve investeringen in bijvoorbeeld bebouwing en infrastructuur te voorkomen.

West

Wij houden in principe vast aan de ambities uit de Regionale Veenweide Strategie (RVS). De RVS richt zich op 50% reductie bodemdaling in 2030. Dat is niet het einddoel. Wij houden er rekening mee dat er ook na 2030 maatregelen nodig zijn, zowel technisch als ruimtelijk (water en bodem sturend).

- Samen met gebiedspartners werken we aan bodemdaling remmende maatregelen.
- Wij zetten in op kennisontwikkeling, sluiten aan bij (landelijk) onderzoek en stimuleren pilots om uitvoerbaarheid en effectiviteit van maatregelen (en eventuele alternatieve maatregelen) te onderzoeken, monitoren en verbeteren. Onder andere op het gebied van veenaangroei en natte teelten.
- In 2026 is er een (tussen)evaluatie van de effecten van de, in het kader van het programma bodemdaling genomen, maatregelen met betrekking tot het remmen van de bodemdaling, de CO₂ (equivalent)-uitstoot en onze wateropgaven.
- We onderkennen dat het beperken van bodemdaling en emissies periodiek kan leiden tot een watertekort in west. Daarover maken we bovenregionaal afspraken.

Oost

De Utrechtse Heuvelrug is een bijzondere landschappelijke structuur, één van de grootste natuurgebieden in Nederland en van groot belang als zoetwatervoorraad en voor recreatie. De natuur is daar in slechte staat, onder andere door verdroging. Wij vinden de Heuvelrug en de flanken een prioritair gebied. Wij vinden het daarom urgent om het watersysteem op orde te brengen.

- We starten pilots om grondwaterstanden te verhogen in het kader van hydrologisch herstel van natuurgebieden en onderzoeken hoe de aangrenzende agrarische functie zich hierbij kan aanpassen en ontwikkelen

- We willen zorgen voor een goede waterhuishouding in de bestaande natuurgebieden en in het bijzonder op de Utrechtse Heuvelrug. Dit doen we in samenwerking met onze partners zoals in de Blauwe agenda.
- We streven naar 100% infiltratie van regenwater en een goede waterbalans inclusief onttrekkingen. We onderzoeken of het nodig en mogelijk is om op andere manieren water van goede kwaliteit in de Heuvelrug te infiltreren. Daarbij sluiten we zoveel mogelijk aan bij natuurlijke oplossingen en kijken we ook naar duurzaamheid, zoals de energie die het kost om water te verpompen. We starten pilots die deze doelen ondersteunen.
- Voor drinkwaterwinning uit de Utrechtse Heuvelrug stimuleren we, in samenspraak met de provincie, alternatieve mogelijkheden.
- Verwachte klimaatontwikkelingen maken het onzeker of we overall kunnen voorzien in de waterbehoefte. Vanuit onze zorg voor het watersysteem gaan we in gesprek met alle partners in het gebied over klimaatbestendige en robuuste natuur op de Utrechtse Heuvelrug.
- Om te kunnen bepalen of we willen sturen op een vermindering van ondiepe en diepe onttrekkingen, maken we een zo compleet mogelijk beeld van de onttrekkingen in het gebied in en rond de Utrechtse Heuvelrug.
- We werken, analoog aan de verdringingsreeks, een 'vasthoudreeks' uit die bepaalt welke (type) water in welke situatie vastgehouden wordt in de (flanken van de) Heuvelrug.
- Het kenmerkende coulisselandschap in het gebied van de Langbroekerwetering kent een grote cultuurhistorische en belevingswaarde. Wij zien daar als waterschap grote opgaven in de beheerbaarheid van het watersysteem.
- Wij willen vanuit onze verantwoordelijkheid voor het watersysteem bijdragen aan een toekomstbestendige inrichting van het Langbroekerwetering gebied, en leggen daarbij een nadrukkelijk verband met het Utrechts Programma Landelijk Gebied. Wij brengen de grootste waterhuishoudkundige knelpunten in kaart en de grootste kansen voor waternatuur bij het verhogen van de grondwaterstanden in dit gebied.
- Om langjarige schade in natuurgebieden te voorkomen starten we met pilots waarin we mogelijkheden verkennen voor het verhogen van grondwaterstanden op agrarische gronden, we willen weten welk agrarisch gebruik daarbij mogelijk en haalbaar is. Daarvoor zoeken we samen met gemeenten naar ondernemers die willen blijven en interesse hebben om te participeren in dit gebiedsproces.

Stedelijk

Door klimaatverandering is het nodig dat we het stedelijk gebied omvormen tot een spons. Steden kunnen nog meer vergroenen, zodat hittestress en wateroverlast verminderen en de groenblauwe verbindingen versterkt worden. De stedelijke waterhuishouding vraagt om maatwerk. We gaan in gesprek met gemeenten en gaan samen op zoek naar de beste oplossing.

- Schoon regenwater willen we niet in het riool, maar we vangen het in eerste instantie op in de bodem en in tweede instantie in het oppervlaktewater.
- We werken creatief samen met maatschappelijke organisaties aan het verhogen van het waterbewustzijn van bedrijven en bewoners.
- In stedelijk gebied hebben we een impulsregeling voor gemeenten voor verbetering van waterkwaliteit, klimaatadaptatie en waterbewustzijn. We dragen bij aan investeringen voor een klimaatbestendige, natuurvriendelijke en aantrekkelijke inrichting van stedelijk water onder de voorwaarden dat beheer en onderhoud geborgd is in legger en keur. We streven er naar om de impulsregeling geleidelijk uit te breiden naar een samenwerkingsprogramma.
- We streven naar een evenwichtige verdeling van onze inspanningen over alle gemeenten in ons gebied. We geven prioriteit aan maatregelen en projecten waar onze maatschappelijke

meerwaarde op het gebied van klimaat, biodiversiteit en belevingswaarde het grootst is. We nemen mee waar de bereidheid het grootst is en er de meeste initiatieven zijn.

- We leren van de samenwerkingen die we in de afgelopen periode met gemeenten uitvoerden rondom maaibeheer. Bij positieve ervaringen, daar waar er kansen zijn en er energie zit breiden we deze samenwerkingen uit.
- We voeren beheer en onderhoud overal in ons gebied zo natuurvriendelijk mogelijk uit. We stimuleren medeoverheden en andere beheerders om dat ook te doen in structuren langs watergangen (zoals oevers, wegbermen en taluds) en brengen mogelijkheden bij hen onder de aandacht.

Waterschap en de maatschappij

Sociaal waterschap

Bij HDSR houden we rekening met mensen. Of dat nu inwoners, mensen in (agrarische)bedrijven of organisaties zijn. Wij willen met elkaar in gesprek zijn, samenwerken, drempels zo veel mogelijk wegnemen en actief helpen als dat nodig is. Wij zijn een goed werkgever voor onze medewerkers.

- Social return is een onderdeel van ons werkgeverschap en van ons opdrachtgeverschap.
- Maatschappelijk verantwoord ondernemerschap en duurzaamheid dienen lonend te zijn in ons inkoop- en aanbestedingsbeleid.
- Het uitdaagrecht en participatie zien wij als kansen voor het samenwerken met de samenleving. Wij zien de mensen die wonen en werken in ons werkgebied als partner. Wij nodigen hen uit met ons mee te denken. Ideeën uit de samenleving die bijdragen aan onze doelstellingen gaan wij actief ophalen. Wij staan open voor burgerinitiatieven, zoals het Geopark.
- Gelijkaardigheid, inclusiviteit en diversiteit hanteren we als uitgangspunten. Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en/of ondersteuningsbehoefte bieden we kansen.

Bestuurlijke vernieuwing

Als modern waterschap staan we midden in de samenleving en koppelen we onze wateropgaven zoveel mogelijk aan de actuele maatschappelijke opgaven. Het Algemeen Bestuur moet in positie zijn om alle taken op een goede manier te kunnen uitvoeren. Daarom denken we met elkaar na over wat daar voor nodig is.

- In een netwerk van formele en informele overleggen nodigen we andere fracties in het Algemeen Bestuur uit om de slagkracht te vergroten.
- Samen met andere fracties gaan we het Algemeen Bestuur nadrukkelijk positioneren door een sterke invulling van haar volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol. Daarvoor is een goede ambtelijke strategische ondersteuning nodig. We streven ernaar om zo snel mogelijk en uiterlijk eind 2023 te starten met passende professionele ondersteuning en werkwijze.

Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

We willen als waterschap goed zichtbaar zijn. We versterken de bestaande aanpak, mede in het licht van de omgevingswet. We communiceren helder en regelmatig over de regels. Bij niet naleven waarschuwen we en zo nodig handhaven we. We stellen de organisatie hiertoe blijvend in staat.

Asset management

Binnen ons waterschap werken we volgens de principes van asset management. Wij hebben veel objecten waarmee we onze doelen realiseren zoals waterkeringen, watergangen, oevers, stuwen, gemalen en zuiveringsinstallaties. In de huidige dynamische wereld van het waterschap is het belangrijk om assets op een (kosten)effectieve, uniforme, transparante, duurzame en voor iedereen werkbare manier te beheren en onderhouden. Zo zorgen we ervoor dat ze zo maximaal mogelijk waarde toevoegen aan onze doelen.

- We vinden asset management belangrijk, we gaan door met de ontwikkeling zoals we deze hebben ingezet en agenderen het onderwerp met regelmaat in het Algemeen Bestuur.
- We zoeken naar een nieuwe balans in de driehoek van kosten, prestaties en risico's van onze assets. Hiermee beogen we kostenbesparing en meer duurzaamheid.
- Onderdeel van asset management is het onderzoeken van maatregelen om schade aan onze assets door gravende dieren te voorkomen, zoals aanpassingen in de inrichting van onze dijken

en infrastructuur zodat deze dieren zich daar niet vestigen. Bij groot onderhoud of aanleg van nieuwe dijken wordt aangegeven of preventieve maatregelen zijn meegenomen.

Grondbeleid

Het Algemeen Bestuur stelde in 2022 het eigendommenbeleid opnieuw vast. Wij onderschrijven de uitgangspunten in dit eigendommenbeleid en hebben daarbij de volgende aanscherping.

- Urgent openbaar belang is één van de voorwaarden waar aan voldaan moet worden bij het opstarten van een onteigeningsprocedure. Wij starten een onteigeningsprocedure alleen als dit noodzakelijk is voor de waterveiligheid.

Digitale transformatie

De toenemende digitalisering van de maatschappij, en de verwachtingen die de maatschappij heeft over de digitale transformatie van waterschappen zorgen voor serieuze uitdagingen. Daarom stelde het bestuur in de vorige periode een visie op de digitale transformatie vast. Deze visie is de basis voor de afspraken in dit coalitieakkoord.

- Naast een veilige overheid willen wij een betrouwbare en transparante overheid zijn. Wij gaan zorgvuldig om met de persoonsgegevens van inwoners en privacygevoelige informatie. Bij nieuwe technologische innovaties denken wij goed na over de digitale ethiek en de gevolgen voor de privacy.
- De samenleving digitaliseert snel. Dat betekent dat inwoners en bedrijven verwachten dat zij digitaal zaken kunnen doen met HDSR. Tegelijkertijd bieden wij hulp aan inwoners die minder digitaal vaardig zijn. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek van de Rekenkamercommissie bepalen wij de inzet en urgentie van dit thema in de komende bestuursperiode.
- Data over onder andere waterkwantiteit & -kwaliteit, assets, dienstverlening en processen zijn essentieel. Daarom werken we datagedreven en assetgeoriënteerd. Analyse van data in ruimte en tijd voor trends en ontwikkelingen of prognoses en scenario's zijn onmisbaar voor beleidsontwikkeling en sturing.
- De BIO is het basisnormenkader voor informatiebeveiliging binnen alle overheidslagen. Wij hebben de ambitie om naar BIO CMM-niveau 4 te groeien zoals afgesproken in het verband van de Unie van Waterschappen en minimaal in deze bestuursperiode naar niveau 3 te gaan.
- Het is van groot belang om de samenwerking met andere waterschappen te intensiveren. Het Waterschapshuis (hWh) is de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie van de waterschappen voor digitalisering en informatievoorziening.
- Wij nemen de klankbordgroep digitale transformatie mee in de voortgang en ontwikkeling van digitale transformatie.

Waterschap en de financiën

Voor het begrotingsjaar 2024 hanteren we het financieel kader van de concept-Voorjaarsnota 2023. Aanvullende incidentele ambities vanuit het coalitieakkoord worden gedekt vanuit ruimte in de (egalisatie)reserves.

Belastingen

We gaan voor begrotingsjaren 2025, 26 en 27 uit van een ontwikkeling van de belastingopbrengsten conform de ontwikkeling van de gemiddeld gewogen indexering, aangevuld met een gemiddelde stijging van 2% per jaar ten behoeve van de realisatie van aanvullende ambities. Als er buitengewone ontwikkelingen zijn die deze afspraak onder druk zetten voeren we daarover een discussie in het Algemeen Bestuur.

- Kwijtschelding wordt zo laagdrempelig mogelijk gemaakt in overleg met gemeenten, ook voor inwoners van gemeenten buiten de belastingsamenwerking BGHU. We onderzoeken daarnaast of we de kwijtscheldingsregeling kunnen verruimen van 100% naar 120% van het sociaal minimum. Waarbij we ook rekening houden met uitvoerbaarheid, kosten en effecten.
- In deze bestuursperiode moeten we de gevolgen van de wijziging van het belastingstelsel verwerken in onze begroting. Dit doen we in breed overleg met het Algemeen Bestuur en daarbij hanteren we de volgende uitgangspunten:
  - We gaan uit van de beginselen solidariteit; de gebruiker betaalt; de vervuiler betaalt. We gaan de discussie met elkaar aan over de invulling van deze principes.
  - We onderzoeken of we de zuiveringsheffing kunnen baseren op watergebruik. Dat past beter bij de 'vervuiler betaalt' en kan een prikkel zijn om minder water te gebruiken en zo een bijdrage leveren aan de landelijke ambitie om het drinkwatergebruik met 20% te reduceren. Vanwege deze baten mag deze andere aanpak ook wat kosten. We verdiepen de verkenning naar deze mogelijkheid en betrekken andere waterschappen en het rijk daarbij.
  - We onderzoeken de mogelijkheden van het nieuwe belastingstelsel om de zuiveringsheffing voor bedrijven te verbinden aan stoffen die we willen en kunnen hergebruiken, stoffen die moeilijk zijn te zuiveren en stoffen die invloed hebben op het ontvangende oppervlaktewater.
  - Bij de overgang naar het nieuwe belastingstelsel zetten we de bestuurlijke ruimte in om op de dan geldende kostenverdeling volgens het oude stelsel te komen. We gebruiken een overgangperiode om gelijkmatig naar de rekenkundige uitkomsten van het nieuwe systeem over te gaan.
  - Als we kiezen voor verhogingen voor specifieke groepen van belastingbetalers dan doen we dit gelijkmatig en uitgespreid in de tijd.
  - Het belastingsysteem moet werkbaar en uitvoerbaar zijn, maar dit uitgangspunt moet vernieuwing niet in de weg staan.
- We onderzoeken de mogelijkheid voor het inzetten van tariefskortingen als inwoners en bedrijven diensten uitvoeren die bijdragen aan de doelen van het waterschap.

Reserves

Aan het begin van de bestuursperiode wordt de nota Reserves en voorzieningen geactualiseerd. Hierbij verkennen we de mogelijkheid om reserves die hoger zijn dan de risico's en verwachte uitgaven rechtvaardigen gedeeltelijk in te zetten. Vrijkomende (incidentele) ruimte benutten we voor:

- We benutten vrijkomende (incidentele) ruimte voor het realiseren van ambities in de bestuursperiode, waaronder pilots en onderzoeken, het vormen van een co-financieringsfonds

met door het Algemeen Bestuur vastgestelde criteria, en het via een spaarmodel en herbestemming van bestaande bestemmingsreserve(s) vullen van een nieuwe bestemmingsreserve voor bijvoorbeeld de transitie van de rwzi Nieuwegein.

Afkortingenlijst

BGHU	Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
hWh	het Waterschapshuis
KRW	Kader Richtlijn Water
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
RVS	Regionale Veenweide Strategie
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
IT	Informatietechnologie
UPLG	Utrechts Programma Landelijk Gebied